

Handläggare
Ehn Anna

Datum
2018-05-23

Diarienummer
KTN-2018-0289

Kulturnämnden

Konstprogram för offentligt ljuskonstverk på allmän platsmark, Stadsträdgården

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att godkänna upprättat förslag för Konstprogram för offentligt ljuskonstverk på allmän platsmark, Stadsträdgården

Sammanfattning

Kulturnämnden har avsatt medel för permanent konstnärlig gestaltning i samband med Allt ljus på Uppsala i form av ljuskonstverk. Allt ljus på Uppsala är en ljusfestival som från och med 2018 blir årligen återkommande. Ljuskonstnärer, ljussättare bjuds in att gestalta platser längs en slinga genom staden. Även redan färsiga konstverk lånas in. Ett konstprogram har arbetats fram i enlighet med Uppsala kommuns riktlinjer för arbetet med offentlig konst.

Ärendet

Bakgrund

Mot bakgrund av ljusfestivalen Allt ljus på Uppsala har ett förslag om permanent ljuskonstverk någonstans längs festivalens promenadslinga framkommit. Konstverket föreslås ta fasta på samma tema som Allt ljus på Uppsala, Ingmar Bergman 100 år med fokus på barnet Bergman. Efter samråd med stadsbyggnadsförvaltningen och projektledaren för Allt ljus på Uppsala har området Stadsträdgården valts ut för gestaltningen, och fortsatt samråd kommer att ske för att hitta en lämplig placering inom parkområdet. Ett konstprogram har tagits fram som tar fasta på temat Barnet Bergman. Den konstnärliga gestaltningen förutsätts också ta hänsyn till övrig konstnärlig gestaltning i området. Även trygghetsskapande värden är viktiga för placeringen. Konstprogrammet föreslår också att utsedd konstnär för medborgardialog med människor som rör sig i området.

Medborgardialog

Medborgardialog kommer att föras med medborgare i området. Det är viktigt att dialogen tar hänsyn till både kön och ålder med särskild vikt på att ungdomar representeras.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har i investeringsbudgeten för offentlig konst avsatt 1000 tkr för år 2018 för ljuskonstverk i samband med Allt ljus på Uppsala. Den beräknade kostnaden ryms inom investeringsbudgeten.

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson

Direktör, chef för kulturförvaltningen

Bilaga: Konstprogram för offentligt ljuskonstverk på allmän platsmark, Stadsträdgården.

Handläggare
Mikaela Granath
Anna Ehn

Diarienummer
KTN-2018-

Konstprogram för offentligt ljuskonstverk på allmän platsmark, Stadsträdgården

2018-05-23

Innehållsförteckning

Kulturförvaltningens uppdrag avseende offentlig konst	3
Konstprogram.....	3
Bakgrund	3
Förutsättningar för offentlig gestaltning.....	4
Dialog med medborgare	5
Värden knutna till platsen.....	5
Kravspecifikation	5
Tänkbara platser	5
Tidplan	6
Ekonomiska konsekvenser	6
Bilagor.....	7

Stadsbyggnadsförvaltningen: Karin Åkerblom, Ingemar Carlsson
Projektledare, kulturförvaltningen, offentlig konst: Anna Ehn

Kulturförvaltningen uppdrag avseende offentlig konst

Kulturnämnden ansvarar för kommunens konstnärliga gestaltungsprojekt, konstinköp och konstsamlingar. Inom kulturförvaltningen ansvarar avdelningen för offentlig konst för konstnärliga gestaltungsprojekt i utomhus- och inomhusmiljö, konstinköp vad gäller konst avsedd för offentliga miljöer i Uppsala kommun, reparationer och underhåll av den offentliga konsten samt pedagogiskt förankringsarbete kring den offentliga konsten. Genom Uppsala kommuns styrdokument, Mål och budget, samt kulturnämndens verksamhetsplan anger de förtroendevalda politikerna de övergripande målen samt de ekonomiska ramarna för den offentliga konsten. Konstären, där konstnärliga bedömningar ingår, hanteras och verkställs av sakkunniga tjänstepersoner och experter inom kulturförvaltningen.

Konstprogram

Konstprogrammet är ett övergripande dokument som beskriver förutsättningarna för de konstnärliga insatserna med utgångspunkt i Mål och budget, kulturnämndens verksamhetsplan och beslut om investeringsmedel för konstnärlig gestaltning. Det handlar om förutsättningar, process, riktning, platser och offentlig konst i dynamiskt samspel med verksamhet i området. Konstprogrammet innehåller förslag på möjliga ytor för konst, ledord och unika värden för det aktuella projektet, historik för platsen och intentioner om vad konsten skulle kunna tillföra.

Bakgrund

Stadsträdgården är en park i centrala Uppsala. Parken anlades i slutet av 1800-talet på den mark som tidigare använts som både humlegård, betesvall och lertäkt. I takt med stadens förtätning kom parken alltmer att användas för promenader och rekreation av medborgarna.

Stadsträdgården är belägen intill Fyrisån, i höjd med Islandsfallet, och angränsar i norr mot Svandammshallarna och i söder mot Studenternas IP. Parken var tidigare en förlängning av Akademiska sjukhusets trädgård. Idag är parken Uppsalas största, öppen dygnet runt under samtliga av årets dagar. Här finns planteringar, rabatter med sommarblommor, gräsytor för picknick och lek, en lekplats, sommarcafé i Gula villan, ett rosarium, en näckrosdamm med den så kallade Lycksalighetens ö, långa bryggor för solbad eller fiske, dansbana, fikaflotte, gästhamn, sommarscenen Parksnäcken samt offentliga konstverk. Evenemang som ägt rum i Stadsträdgården är bland annat Isfestivalen med uppförda isskulpturer under vintrarna 2011 och 2013, samt Ljuskonstfestivalen Allt Ljus på Uppsala som har arrangerats i november jämna år sedan år 2008, för att nämna några.

Initiativet till ett ljuskonstverk på allmän platsmark i Stadsträdgården lades fram i samband med planeringen av den sjätte upplagan av Ljuskonstfestivalen Allt Ljus på Uppsala. Invigningen sker den första november 2018, med ljusinstallationer som lyser upp citykärnan under en av årets mörkaste månader. Syftet med Ljuskonstfestivalen är att uppmuntra Uppsalabor och besökare att ta sig ut i city under en av årets mörkaste månader, samt att visa upp en ny teknik och innovativa sätt att arbeta med ljus. Temat för 2018 är 100-årsjubileet av Ingmar Bergmans födelse (14 juli 1918 i Uppsala), vars arbete kommer att gå som en röd tråd genom festivalen. Fokus ligger på barnet Bergman och det lekfulla, på drömmar och fantasier.

Ljuskonstfestivalen kommer 2018 att involvera 10–15 konstnärer med uppgift att gestalta platser som finns utefter en bestämd slinga som löper genom centrala Uppsala. Festivalen kommer att pågå 1 - 8 november och ämnar stärka Uppsalas varumärke som attraktiv stad genom näringslivsutveckling och

höjd livskvalitet, samt inspirera och aktivera Uppsalabor och nationella besökare att ta sig ut i city. Festivalen är ett samarbete mellan Uppsala kommun, Uppsala city och det lokala näringslivet. Destination Uppsala projektleder genomförandet och marknadsföringen av festivalen.

I samband med förberedelsearbetet inför ljuskonstfestivalen inkom ett förslag att initiera ett offentligt ljuskonstverk som kan bli ett permanent inslag i stadsbilden och i Uppsala kommuns offentliga konstsamling. I Stadsträdgården finns idag ett antal offentliga konstverk som det nya verket därmed också bör förhålla sig till. Det äldsta verket är den så kallade *Flusterfontänen* från år 1880, gjuten i Tyskland. Fontänen har delar av lackad zink med änglar som sitter runtom fontänen med olika musikinstrument i sina händer. Under vintertid förses änglarna ibland med exempelvis små stickade mössor eller sockar av anonyma så kallade ”gerillastickare”.

Intill Stadsträdgårdens gång- och cykelbana, bredvid Fyrisån, står bronsskulpturen *Pelle Svanslös* från 2012 av konstnären Kristina Jansson. En bit längre ned längs med gång- och cykelbanan återfinns också två delar av Uppsalas virtuella konstverk, *Maadteraahkas döttrar*, endast synligt via appen med samma namn. Konstnären Carola Grahn skapade verket år 2017 tillsammans med Augmented Art, och beräknas finnas på plats under tre år. Via appen berättar tre samiska gudinnor om bland annat Statens institut för rasbiologi på 1920- och 1930-talet i Uppsala och dess påverkan på och kränkningar av den samiska befolkningen.

Skulpturen *Ljusvandring* i rostfritt stål från 1992 av konstnären Staffan Östlund står placerad en bit längre bort från Maadteraahkas döttrar, på en större gräsyta. På Lycksalighetens ö återfinns också Uppsalas minsta offentliga konstverk, bronsskulpturen *Linnés mus*, från 2007 av konstnären Anna-Karin Brus. Ytterligare bronsskulptur i parken är verket *Två systrar* från 1947, en replik av samma verk från 1932 av Stig Blomberg.

Beslutsprocessen

Beslut rörande den offentliga konsten för Stadsträdgården följer Uppsala kommuns riktlinjer för offentlig konst. Projektledare från kulturförvaltningen kommer att arbeta med förvaltningens konstexpertgrupp och med utsedd konstkommitté där bland annat representanter för stadsbyggnadsförvaltningen ingår. Konstexpertgruppen består av fyra till fem personer med expertkompetens inom konstområdet. Därtill föreslås även att konstnären för en medborgardialog med särskilt fokus på medborgare som rör sig på platsen, för att därmed få värdefulla ingångar att ha i åtanke under det konstnärliga gestaltungsarbetet. Inledningsvis kommer projektledaren att presentera ett brett urval av konstnärer ur vilket konstexpertgruppen tar fram ett förslag om tre till fem konstnärer. Efter dialog med konstkommittén tas det slutgiltiga beslutet om vem av dessa konstnärer som bäst svarar mot de uppsatta kriterierna och därmed tillfrågas för uppdraget.

Förutsättningar för konstnärlig gestaltning

Konst i offentlig miljö kan sätta fokus på en plats, ge estetiska upplevelser, stimulera till samtal och ge möjlighet till reflektion. Konsten kan bryta invanda mönster, skapa debatt, ifrågasätta och ge nya dimensioner. Konst som är en del av stadsbilden kan bidra till att väcka intresse för och synliggöra en plats. Den kan skapa mötesplatser, verka identitetsskapande, ge platsen en unik karaktär och bidra till känslan av trygghet.

Då det offentliga ljuskonstverket blir det första permanenta verket i sitt slag i Stadsträdgården, finns det goda förutsättningar att ta ett helhetsgrepp för att tillföra konstnärliga värden. I arbetet med den

platspecifika gestaltningen ingår det i konstnärens uppdrag att utgå från den aktuella platsen och medborgare som vistas där, samt från närområdets karaktär och historik. Det är därför viktigt att konstnären tar avstamp i konstprogrammet. Det ses som värdefullt att ta vara på tankar och synpunkter som framkommer genom medborgardialogen, samt att erbjuda redskap att förstå och förhålla sig till de konstverk som planeras för Stadsträdgården. Den konstnärliga gestaltningen ska vara en integrerad del av platsen samt ha en trygghets- och säkerhetsaspekt. Därtill är det av stor vikt att konstnären ges fritt tolkningsutrymme, för att säkerställa att konsten inte blir styrd och att den konstnärliga gestaltningen ska kunna vidhålla integritet.

Dialog med medborgare

Genom dialog skapas en möjlighet för medborgare att framföra åsikter om aktuella konstprojekt. All dialog med medborgare i processen är rådgivande, inte beslutande. Dialogens mål är att öka transparensen och inflytandet i processen. Medborgardialogen i projektet för Stadsträdgården föreslås liksom tidigare nämnt att bli en del i konstnärens uppdrag. Gruppen bör ha en spridning gällande både kön och ålder med särskild vikt på att personer som vistas på platsen representeras. Utifrån detta kan konstnären sedan arbeta vidare med den offentliga gestaltningen. Förslag på metod att använda för dialog kan vara intervjuer med frågor som berör hur platsen upplevs, med mera.

Värden knutna till platsen

Stadsträdgården är den största parken i Uppsala, med många människor som rör sig eller befinner sig på platsen. Parkens historia går långt tillbaka i tiden och platsen lever särskilt upp sommartid med många människor som vistas på gräsytona under varma dagar, det öppna sommarcaféet och de olika arrangemangen i Parksnäcken. Under ljuskonstfestivalen Allt Ljus på Uppsala löper även dess slinga med ljuskonstverk och upplysta platser genom Stadsträdgården.

Parker kan ibland uppfattas som otrygga platser, exempelvis nattetid eller under den mörkare delen av året. Därmed kan det vara särskilt värdefullt att fokusera på just ljuskonst som kan bidra till att platsen känns mer upplyst och tryggare som medborgare att vistas på. Värden för projektet kan också komma fram under arbetet med medborgardialogen.

Kravspecifikation

I valet av konstnär ska, mot hela kommunens konstsamling, beaktas kvalitet, mångfald, åldersspridning och genus för att få en så jämlig samling som möjligt. Konstnärens gestaltning ska ta vara på de värden projektet tagit fram för platsen som helhet samt fungera i utomhusmiljö. Önskvärt är att konstnären tar hänsyn till kommande medborgardialoger och har erfarenhet att involvera medborgare i sitt skapande. Den offentliga gestaltningen ska bidra till en stimulerande och trygg miljö för medborgare att vistas på, vara en integrerad del i platsen samt ha en trygghets- och säkerhetsaspekt. Konsten ska också vara tillgänglig och angelägen både i nuet och över tid. Konstnären för uppdraget ska i sin gestaltning ha ett samtida konstnärligt uttryck, ha kunskap om material och hållbara tekniska lösningar för offentlig miljö. Tidigare erfarenhet av offentliga uppdrag är önskvärt.

Tänkbara platser

Liksom med dialogarbetet föreslås det ingå i konstnärens uppdrag att undersöka och komma med förslag på aktuella platser för ett ljuskonstverk på allmän platsmark i Stadsträdgården. Tänkbara platser skulle exempelvis kunna vara utefter slingan i ljuskonstfestivalen Allt ljus på Uppsala. Platser i stadsparken som eventuellt kan upplevas som otrygga, undanskymda eller mörka kan också bli aktuella för en konstnärlig gestaltning, där ett ljuskonstverk skulle kunna stärka och synliggöra platsen för att få den att kännas tryggare att vistas på.

Tidplan

Konstens roll i Stadsträdgården har bevakats av projektledare från kulturförvaltningen sedan lång tid. De konstnärliga insatserna för detta projekt kommer att planeras under 2018. Kulturförvaltningens konstexpertgrupp tar fram förslag på konstnärer och beslutar om vem av dessa konstnärer som bäst svarar mot de uppsatta kriterierna och därmed tillfrågas om uppdraget. Skissperioden för konstnären beräknas därefter pågå i tre månader med presentation under hösten 2018.

Ekonomiska konsekvenser

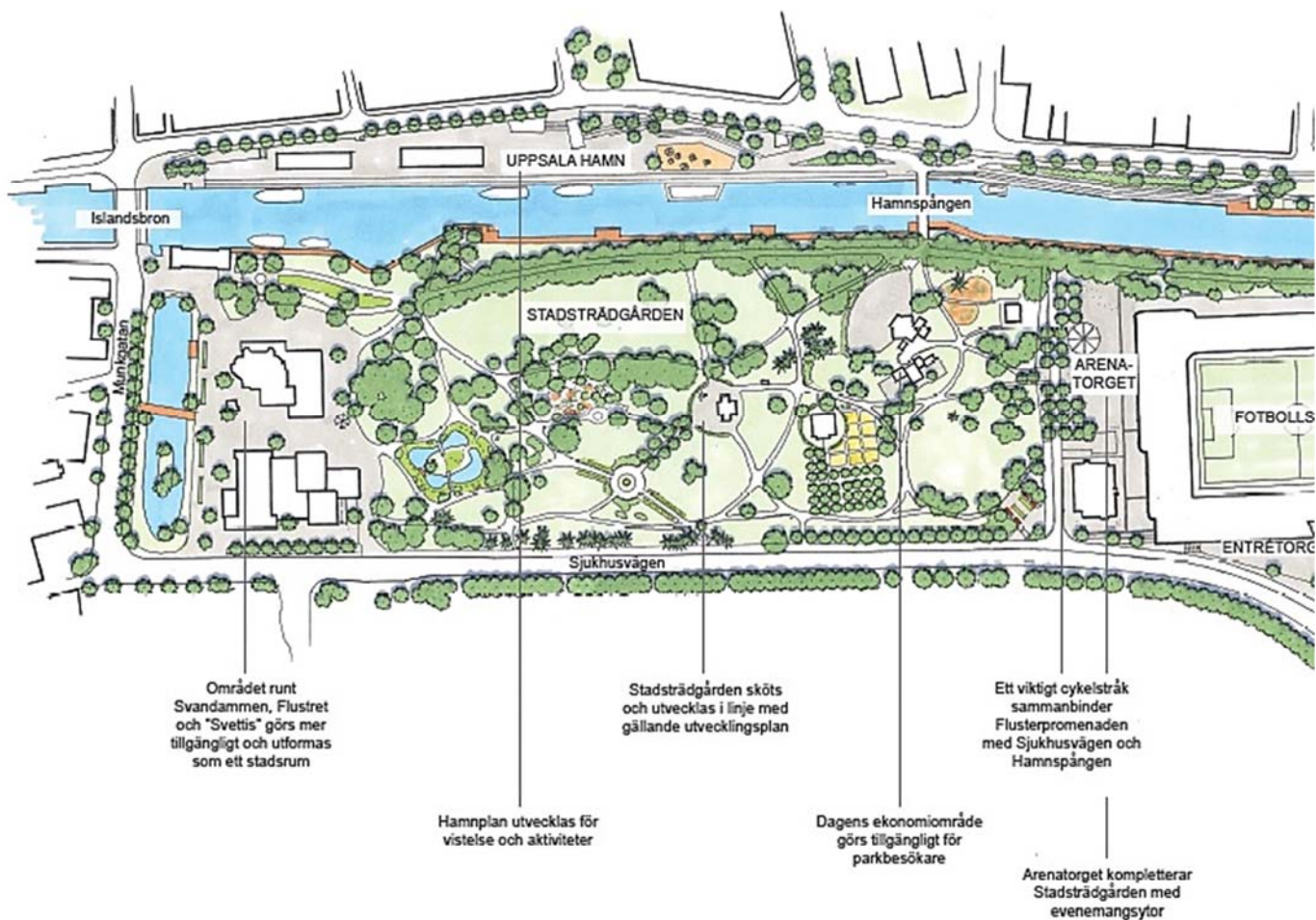
Utifrån fördelade investeringsmedel finns en avsatt budget för Ljuskonstverk som innefattar skissuppdrag till konstnären, konstnärligt arvode och kringkostnader. I konstnärens uppdrag ingår att i sitt skissförslag presentera den ekonomiska fördelningen mellan material, arvode, underentreprenörer med mera. Budget för invigning ingår också i konstbudgeten. Projektledaren från kulturförvaltningen är ansvarig för budget, planering, tidplan, förmedling, konstverkets hållbarhet över tid och kontakt med berörda parter.

Bilagor

- Bilaga A. Översiktsbild från Stadsträdgården
- Bilaga B. Befintliga offentliga konstverk i Stadsträdgården
- Bilaga C. Slingan, ljuskonstfestivalen Allt ljus på Uppsala 2018

Bilaga A

Översiktsbild över Stadsträdgården:

Detalj ur illustrationsplan för Södra Å-stråket, hösten 2017, översikt Stadsträdgården.

Bilaga B

Befintliga offentliga konstverk i Stadsträdgården:

Flusterfontänen, 1880

Pelle Svanslös, 2012, Kristina Jansson

Maadteraahkas döttrar, 2017, Carola Grahn och Augmented Art

Ljusvandring, 1992, Staffan Östlund

Linnés mus, 2007, Anna-Karin Brus

Två systrar, 1947, Stig Blomberg

Bilaga C

Slingan, ljuskonstfestivalen Allt ljus på Uppsala 2018:

